POLONISTYCZNA
PODRÓŻ PRZEZ MIASTA

PRZEMIANY BYDGOSZCZY

Historia miast ukryta w języku

- Katarzyna Lubawa
- Monika Nowicka

- Poziom B2

NAWA

Seria materiałów do nauki języka polskiego jako obcego opracowana w ramach projektu „Polonistyczna podróż przez miasta: Bydgoszcz-Zagrzeb-Iwano-Frankiwsk" finansowanego ze środków NAWA w ramach programu „Promocja języka polskiego" (umowa nr BJP/PJP/2025/1/00031/U/00001)

PROGRAM PROMOCJA JĘZYKA POLSKIEGO

PRZEMIANY BYDGOSZCZY · Autorki: Katarzyna Lubawa, Monika Nowicka

Zawartość scenariusza

Przemiany Bydgoszczy — poziom B2

1 Zawartość scenariusza 1

2 Konspekt 2

3 Karta pracy 5

4 Transkrypcje i klucz 19

Materiały dodatkowe

- **Film** — autorski film „Spacer po Bydgoszczy", dostępny w bibliotece materiałów
- **Fotografie archiwalne** — zdjęcia dawnej Bydgoszczy ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego i Archiwum Państwowego w Bydgoszczy, w karcie pracy A (Ćwiczenie 1)
- **Materiały wideo** — nagrania z profilu „Nieciekawe" (Instagram i YouTube), kody QR w karcie pracy B
- **Kserokopie ćwiczeń** — karta pracy A oraz pięć wariantów karty pracy B (po jednym na grupę) do wydruku dla uczestników zajęć

Materiały graficzne — źródła: *zdjęcie dworca Bydgoszcz Główna na okładce — Mariusz Guć, Wikimedia Commons, licencja CC BY-SA 4.0; zdjęcie kamienicy Pod Orłem (na zdj. detal architektoniczny, prawdopodobnie głowa o rysach budowniczego budynku Józefa Święcickiego) na okładce — Pit1233, Wikimedia Commons, licencja CC0; zdjęcie budowy Opery Nova (1990) na okładce — Wikibenchris, Wikimedia Commons, licencja CC BY-SA 4.0.*

KONSPEKT

POZIOM	CZAS TRWANIA	AUTORKI
B2	4 × 45 min	Katarzyna Lubawa, Monika Nowicka

Cele

- rozwijanie kompetencji leksykalnej w zakresie określania funkcji miasta
- rozwijanie kompetencji leksykalnej w zakresie opisu infrastruktury miejskiej
- rozwijanie kompetencji językowej w zakresie wyrażania czynności hipotetycznych za pomocą konstrukcji trybu przypuszczającego
- rozwijanie kompetencji w zakresie rozumienia materiałów audiowizualnych i tekstów pisanych współczesnych poświęconych historii miasta
- rozwijanie kompetencji w zakresie konstruowania i prezentowania wypowiedzi
- rozwijanie kompetencji w zakresie analizy i syntezy informacji

Pomoce i materiały dydaktyczne

- autorski film Spacer po Bydgoszczy
- kserokopie ćwiczeń (karty pracy A i B)
- wideo z konta nie_cie_ka_we (Instagram, kody QR w karcie pracy B)
- wideo z kanału nie_cie_ka_we (YouTube, kody QR w karcie pracy B)
- fotografie Bydgoszczy z Narodowego Archiwum Cyfrowego (karta pracy A)

Bibliografia

Kikta, Piotr; Jedyny sensowny przewodnik po Bydgoszczy; Toniebajka: Bydgoszcz 2025 (s. 24-35).

Przebieg zajęć

Ćwiczenie 1

Odpowiedz na pytania. Nauczyciel wprowadza studentów w temat zajęć — przemiany miasta.

1. *Jaką funkcję pełniły kiedyś miasta?* Spodziewane odpowiedzi: obronną, militarną, administracyjną, mieszkalną, integracyjną itd.
2. *Jaką funkcję miasta pełnią dziś?* Spodziewane odpowiedzi: administracyjną, mieszkalną, turystyczną, przemysłową itd.
3. *Co decyduje o rozkwicie miasta?* Spodziewane odpowiedzi: liczba mieszkańców, miejsca pracy, położenie, atrakcje turystyczne itd.
4. *Jak zmieniła się Bydgoszcz przez ostatnie lata? (na podstawie fotografii Bydgoszczy)* Spodziewane odpowiedzi:miasto się rozrosło, jest więcej instytucji kultury, rozbudowano drogi itd.

Ćwiczenie 2

Wybierz miejsce przedstawione na filmie i przedstaw jego historię. Nauczyciel wprowadza temat historii miasta, poszczególnych obiektów w nim się znajdujących, uruchamia film. Studenci wykonują ćwiczenie, notują potrzebne informacje. Następnie przygotowują i prezentują swoje odpowiedzi. Nauczyciel weryfikuje, uzupełnia i poprawia wypowiedzi studentów.

Ćwiczenie 3

Dopasuj miejsca przedstawione na filmie do poniższych sytuacji. Nauczyciel zwraca uwagę na różnorodność obiektów miejskich i ich funkcji. Studenci wykonują ćwiczenie, zapisują odpowiedzi, a następnie je prezentują. Nauczyciel weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

Ćwiczenie 4

Zadaj poniższe pytania koledze/koleżance. Nauczyciel zwraca uwagę na funkcję trybu przypuszczającego w kontekście zadawania pytań i dopytywania. Studenci wykonują ćwiczenie w parach. Nauczyciel monitoruje pracę studentów, weryfikuje odpowiedzi i poprawia błędy.

Ćwiczenie 5

Odpowiedz na pytanie, używając podanych czasowników w takiej formie, by wyrażały czynności hipotetyczne. Nauczyciel wprowadza zagadnienie czynności hipotetycznych i używania trybu przypuszczającego. Studenci wykonują ćwiczenie, zapisują odpowiedzi, a następnie je prezentują. Nauczyciel weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

Ćwiczenie 6

Przeczytaj poniższy tekst i na jego podstawie dopasuj definicje do podanych wyrażeń. To ćwiczenie służy rozwijaniu słownictwa związanego z historyczną i współczesną infrastrukturą miejską. Studenci czytają tekst, zaznaczają odpowiedzi, a następnie je prezentują. Nauczyciel weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

Ćwiczenie 7

Uzupełnij zdania czasownikami podanymi w nawiasach. Przyrostek trybu przypuszczającego umieść przed czasownikiem. Nauczyciel zwraca uwagę na rozdzielną pisownię przyrostka trybu przypuszczającego. Studenci wykonują ćwiczenie, zapisują odpowiedzi, a następnie je prezentują. Nauczyciel weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

Ćwiczenie 8

Dokończ podane zdanie własnymi propozycjami. Ćwiczenie służy utrwaleniu konstrukcji trybu przypuszczającego i sygnalizuje temat projektu końcowego. Studenci wykonują ćwiczenie, zapisują odpowiedzi, a następnie je prezentują. Nauczyciel weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

Ćwiczenie 9

(karta pracy B) Zapoznaj się z materiałami, opracuj pytania i odpowiedzi, odpowiedz na pytania innych grup. W ćwiczeniu powraca temat przemian miasta, co służy pogłębieniu wiedzy na temat historii Bydgoszczy. Pracując w grupach, studenci zapoznają się z materiałami wideo, układają pytania na temat obejrzanego materiału dla innych grup i opracowują do nich odpowiedzi, odpowiadają na pytania innych grup, a następnie prezentują swoje odpowiedzi. Nauczyciel monitoruje pracę studentów, weryfikuje i poprawia odpowiedzi.

📌 **Uwaga:** *w tym ćwiczeniu wykorzystywana jest karta pracy B. Każda grupa powinna otrzymać pięć kopii swojej wersji karty (scenariusz zakłada 5 grup). Jedna kopia służy do ułożenia pytań i opracowania odpowiedzi przez grupę. Pozostałe cztery, zawierające tylko pytania, są przekazywane pozostałym grupom.*

Ćwiczenie 10

Wybierz jeden z tematów i wykonaj zadanie (Bydgoszcz za 50 lat, twoje życie w Bydgoszczy). Ostatnie zadanie jest podsumowaniem lekcji. Ma na celu utrwalenie poznanych struktur leksykalnych i gramatycznych oraz rozwinięcie kompetencji komunikacyjnych w zakresie tworzenia i strukturyzacji wypowiedzi. Ćwiczone są tu zarówno konstrukcje trybu przypuszczającego, jak i słownictwo związane z infrastrukturą miejską. Nauczyciel podsumowuje omawiane w trakcie zajęć zagadnienia i prosi studentów o zaprojektowanie możliwej przyszłości Bydgoszczy lub swojej przyszłości w Bydgoszczy z uwzględnieniem warunków potrzebnych do spełnienia tych wizji.

KARTA PRACY A

Ćwiczenie 1

1. Czy wiesz jakie funkcje miasta pełniły kiedyś, a jakie pełnią dziś? Co decyduje o rozkwicie lub upadku miasta?
2. Na podstawie poniższych fotografii opowiedz, jak zmieniła się lub mogła zmienić się Bydgoszcz.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Archiwum Państwowe w Bydgoszczy

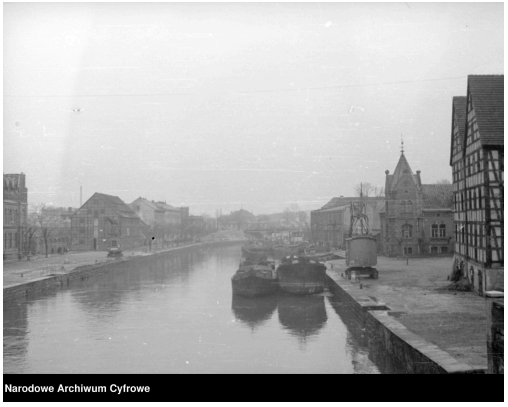
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Archiwum Państwowe w Bydgoszczy

Ćwiczenie 2

Obejrzyj autorski film „Spacer po Bydgoszczy". Wybierz jedno z miejsc przedstawionych w filmie o Bydgoszczy i krótko przedstaw jego historię. Możesz korzystać ze źródeł internetowych.

miejsce na odpowiedź

Ćwiczenie 3

Dopasuj miejsca przedstawione w filmie do sytuacji.

pomnik Kazimierza Wielkiego • rzeka Brda • Spichrze • pomnik Mariana Rejewskiego • Opera Nova • Ratusz • Młyny Rothera • Restauracja Woda • Wyspa Młyńska • Wenecja Bydgoska • Filharmonia Pomorska • Katedra pw. św. Marcina i Mikołaja (Sanktuarium Matki Bożej Pięknej Miłości) • jarmark świąteczny

1. Gdybym chciał obejrzeć Carmen, poszedłbym do

2. Gdyby Ewa chciała zjeść dobry obiad,

3. Gdybyśmy chciały poznać historię Kanału Bydgoskiego,

4. Gdybyście mieli brać ślub,

5. Gdybyś planowała piknik,

6. Gdybym chciała zobaczyć dawne magazyny zboża,

7. Gdybyś chciał zobaczyć matematyka, który złamał szyfr Enigmy,

8. Gdyby Anna i Sylwia chciały zobaczyć założyciela Bydgoszczy,

9. Gdyby dziecko odwiedziło Bydgoszcz w grudniu,

10. Gdyby Mateusz i Damian chcieli popłynąć tramwajem wodnym,

11. Gdyby Adam chciał spotkać się z prezydentem Bydgoszczy,

12. Gdybyśmy chcieli posłuchać koncertu symfonicznego,

13. Gdybyście chciały pospacerować wśród XIX-wiecznych zakładów produkcyjnych i warsztatów,

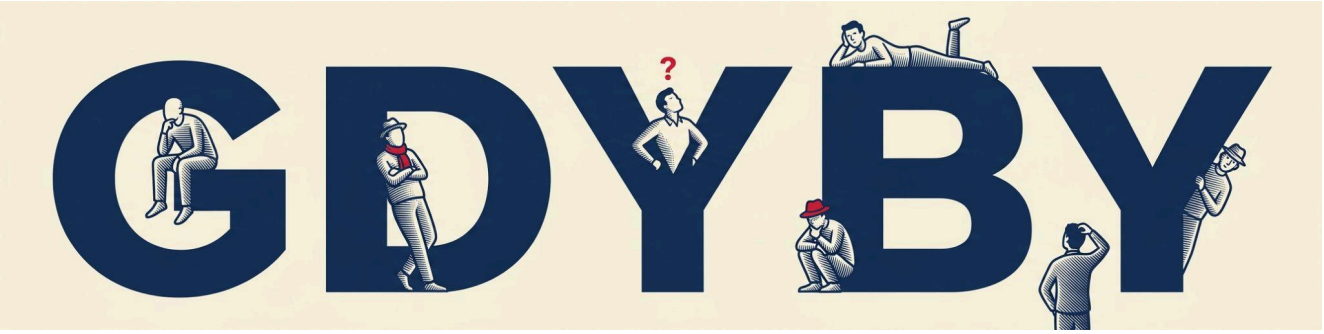

Ćwiczenie 4

Zadaj poniższe pytania koledze / koleżance.

1. Co chciał/a/byś zwiedzić w Bydgoszczy?
2. Co chciał/a/byś zwiedzić w Polsce?
3. Gdzie wolał/a/byś mieszkać: w Bydgoszczy, Iwano-Frankiwsku czy Zagrzebiu?
4. Ile pieniędzy musiał/a/bym mieć na wycieczkę do Iwano-Frankiwska?
5. Ile pieniędzy musiał/a/bym mieć na wycieczkę do Zagrzebia?
6. Jak spędził/a/byś weekend w swoim mieście?
7. Czy spróbował/a/byś polskiego jedzenia?
8. Jak długo mógłbyś/mogłabyś mieszkać w Bydgoszczy?
9. Kiedy ewentualnie wrócił/a/byś do Bydgoszczy jeszcze raz?
10. Jak myślisz, kto chętnie pomógłby ci w nauce języka polskiego?

Ćwiczenie 5

Odpowiedz na poniższe pytanie używając podanych czasowników w takiej formie, aby wyrażały czynności hipotetyczne.

Co robiłbyś / robiłabyś podczas urlopu w Bydgoszczy?

zwiedzać Muzeum Okręgowe, wędrować szlakiem TeH_2O, spacerować nad Brdą, przyglądać się obrazom Leona Wyczółkowskiego, zgłębiać historię Kanału Bydgoskiego, wybrać się w rejs tramwajem wodnym, spróbować lokalnego jedzenia, przejść się po Wenecji, chodzić po Starym Mieście, wspiąć się na taras Młynów Rothera, fotografować się z Przechodzącym przez rzekę, urządzić piknik na Wyspie Młyńskiej, pływać kajakiem po Brdzie, jeść obiady w restauracjach

miejsce na odpowiedź

Ćwiczenie 6

Przeczytaj poniższy tekst i na jego podstawie dopasuj definicje do podanych wyrażeń.

[...] 19 kwietnia 1346 r. [król Kazimierz Wielki] nadał Bydgoszczy prawa miejskie, [...] pozwolił bydgoszczanom na handel spławny [...] czy bicie własnych monet. [...] Choć targana wojnami, najazdami czy to Krzyżaków, czy Szwedów, co oczywiście niosło wiele przykrych konsekwencji, Bydgoszcz rozwijała się przez wieki, głównie dzięki handlowi rzecznemu. W XV w. król Kazimierz Jagiellończyk nadał bydgoszczanom przywilej handlu na Wiśle, co otworzyło, jak się dziś mówi, nowe rynki [...].

W XVI wieku zbudowano w mieście drewniany wodociąg. Jego budowniczym był niejaki Walenty z Bochni, który wykonał instalację na własny koszt, w zamian pobierając czynsz od miasta za korzystanie z niej. Wodę czerpał nie z Brdy, jak czyniono wcześniej, ale ze stawów między ulicami Piękną i Stromą [...] Co ciekawe, konstrukcja Walentego, oczywiście w międzyczasie odnawiana, przetrwała aż do 1800 roku!

Kanał Bydgoski, wymyślony wprawdzie przez Węgra Franciszka Czakiego, ale zbudowany przez Niemców już w latach 1773-1774 (najstarszy na terenie Polski!), połączył Wisłę z Odrą przez Brdę, Noteć i Wartę i od początku był pomyślany jako droga wodna, by ułatwić transport towarów.

W 1888 r. pojawiły się nad Brdą konne tramwaje, ale nie posłużyły długo z powodu... postępu! Bowiem już w 1896 r. wyjechały na miasto tramwaje elektryczne. Wtedy otwarto w mieście pierwszą elektrownię wytwarzającą prąd stały.

W czasie I wojny światowej Bydgoszcz była jednym z największych miast na terenie zaboru pruskiego, a nawet jednym z większych w całej (nieistniejącej) Polsce. Lata międzywojenne można określić jako czas prosperity: w mieście prężnie rozwijał się handel, powstawało sporo „składów", czyli sklepów z przeróżnymi artykułami, funkcjonowały domy towarowe i księgarnie oferujące oprócz polskich także książki wydawane w Wielkiej Brytanii czy Francji oraz zagraniczną prasę; powstawały liczne zakłady rzemieślnicze, manufaktury, fabryki, po których budynki stoją do dziś; było kilka eleganckich restauracji, sporo kawiarni, odbywały się dansingi, życie towarzyskie było bardzo bogate.

[...] w 1928 r. utworzono w Bydgoszczy, a właściwie przeniesiono z Gdańska i połączono z poznańską, Ekspozyturę nr 3 Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego. O przeniesieniu ekspozytury do Bydgoszczy zdecydowało m.in. to, że miasto znajdowało się zaledwie 20 km od najbliższej granicy z Niemcami oraz stanowiło główny węzeł kolejowy pomiędzy Wolnym Miastem Gdańskiem a Poznaniem. Podczas wojny na terenie Puszczy Bydgoskiej Niemcy zbudowali fabrykę materiałów wybuchowych. Puszcza znakomicie maskowała fabryczne budynki, a rozbudowana infrastruktura kolejowa pozwalała na sprawny transport surowców do produkcji oraz gotowych produktów z fabryki.

Po wojnie Bydgoszcz stała się stolicą województwa pomorskiego [...]. Tempo i skala wzrostu miasta sprawiła, że w 1973 r. przyłączono do Bydgoszczy pobliskie miasteczko Fordon. [...] Upadek PRL przyniósł Bydgoszczy upadek... upadek przemysłu, czyli w skali kraju nic wyjątkowego [...]. Po reformie administracyjnej w roku 1998 Bydgoszcz, wraz z Toruniem, stała się stolicą województwa kujawsko-pomorskiego.

Źródło: P. Kikta, Jedyny sensowny przewodnik po Bydgoszczy, Toniebajka: Bydgoszcz 2025, fragmenty stron 24-35.

1. handel spławny	A. Szynowe pojazdy komunikacji miejskiej, zasilane prądem stałym z sieci napowietrznej za pomocą pantografu.
2. wodociąg	B. Okres szczytowego rozwoju, największych zysków, sukcesów gospodarczych oraz ogólnego dobrobytu i pomyślności.
3. czynsz	C. Zakład produkcyjny, w którym produkcja opierała się na podziale pracy między wielu wykwalifikowanych pracowników zamiast na maszynach.
4. tramwaje elektryczne	D. Zespół urządzeń służących do zaopatrywania w sposób zorganizowany i ciągły odbiorców w wodę.
5. elektrownia	E. Zespół posterunków ruchu, przystanków, ładowni i bocznic znajdujących się na stacji węzłowej (w miejscu przecięcia trzech szlaków kolejowych) lub w jej rejonie.
6. czas prosperity	F. Zmiana struktury terytorialnej państwa (podziału na województwa, powiaty, gminy) oraz sposobu funkcjonowania urzędów.
7. skład	G. Linie kolejowe oraz inne budynki i urządzenia przeznaczone do zarządzania i obsługi przewozu osób i rzeczy.
8. manufaktura	H. Placówka terenowa, oddział lub przedstawicielstwo instytucji, firmy lub urzędu, działająca poza główną siedzibą.
9. ekspozytura	I. Proces zamykania fabryk, drastycznego spadku produkcji oraz zatrudnienia.
10. węzeł kolejowy	J. Dawniej: sklep wielobranżowy, magazyn.
11. infrastruktura kolejowa	K. Staropolski handel rzeczny (głównie Wisłą i jej dopływami, np. Brdą) w XV-XVIII wieku, stosowany głównie w eksporcie zboża do Gdańska i dalej na Zachód.
12. upadek przemysłu	L. Zakład przemysłowy wytwarzający energię elektryczną przez przetwarzanie innych form energii pierwotnej (z zasobów naturalnych, np. węgla, wiatru, wody).
13. reforma administracyjna	M. Świadczenie należne z tytułu najmu lub dzierżawy, rodzaj abonamentu, opłata za korzystanie z usług.

1. handel spławny	**2. wodociąg**	**3. czynsz**	**4. tramwaje elektryczne**	**5. elektrownia**	**6. czas prosperity**	**7. skład**
8. manufaktura	**9. ekspozytura**	**10. węzeł kolejowy**	**11. infrastruktura kolejowa**	**12. upadek przemysłu**	**13. reforma administracyjna**	*przykład*
						Q

Ćwiczenie 7

Uzupełnij zdania czasownikami podanymi w nawiasie. Przyrostek trybu przypuszczającego z odpowiednią końcówką wstaw przed czasownikiem.

1. On prawdopodobnie _____ *(przeczytać)* ten artykuł o Marianie Rejewskim.
2. Chętnie _____ *(ja, r. żeński, pójść)* na koncert do Filharmonii Pomorskiej.
3. Przed wyjazdem jeszcze _____ *(ja, r. męski, zwiedzić)* Aptekę po Łabędziem.
4. Nigdy _____ *(ty, r. żeński, nie domyślić się)*, że kiedyś Bydgoszcz nie była taka piękna.
5. Wieczorem _____ *(ty, r. męski, opowiedzieć)* mi wszystko na temat sieci tramwajów elektrycznych w Bydgoszczy.
6. Na pewno nikt _____ *(nie zadbać)* o Wenecję, gdyby nie potencjał turystyczny tego miejsca.
7. Ustanowienie tutaj ekspozytury urzędu _____ *(być)* dobrym pomysłem ze względu na lokalizację miasta.
8. W dawnej manufakturze _____ *(my, r. męskoosobowy, nie mieć)* tak dobrych warunków pracy.
9. Oczywiście, że oni od razu _____ *(zaakceptować)* projekt renowacji elektrowni wodnej.
10. Nowoczesna infrastruktura kolejowa na pewno _____ *(pomóc)* w rozwoju miasta.
11. Co _____ *(ty, r. męski, powiedzieć)* na spacer wzdłuż Kanału Bydgoskiego?
12. Jutro _____ *(my, niemęskoosobowy, napisać)* raport o stanie wodociągu w Bydgoszczy.
13. W tej sytuacji _____ *(wy, r. męskoosobowy, podnieść)* czynsz za mieszkanie.
14. Skąd one _____ *(wiedzieć)* tak wiele o handlu rzecznym w Bydgoszczy?
15. Czy _____ *(wy, r. niemęskoosobowy, spodziewać się)*, że na terenie Bydgoszczy ludzie mieszkali już tysiąc lat temu?

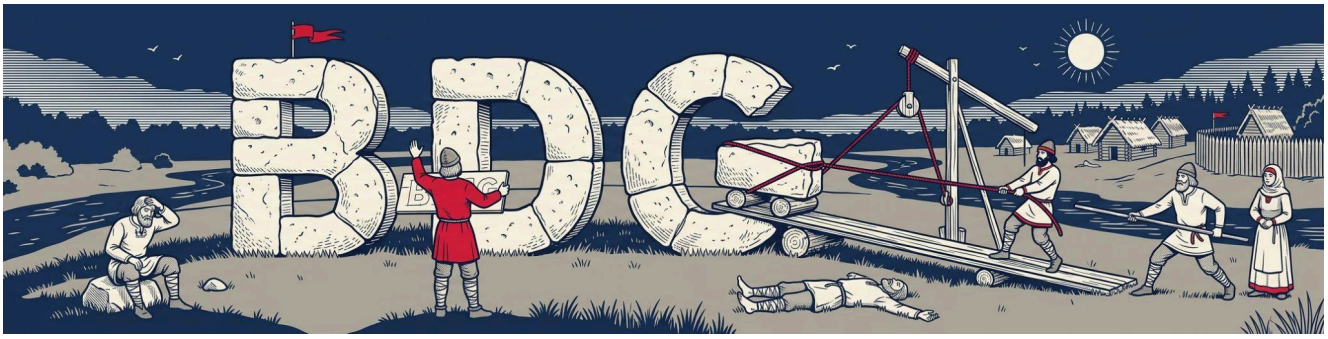

Ćwiczenie 8

Dokończ podane zdanie własnymi propozycjami.

Gdyby Bydgoszcz nie znajdowała się nad rzeką...

miejsce na odpowiedź

Ćwiczenie 9

a) Zapoznaj się z materiałami z profilu Nieciekawe na Instagramie i YouTube w karcie pracy B. Pracując w grupie, ułóż pytania dotyczące przedstawionych tematów i opracuj prawidłowe odpowiedzi.

b) Zapoznaj się z materiałem wideo innych grup i odpowiedz na przygotowane przez nie pytania.

miejsce na notatki

Ćwiczenie 10

Wybierz jeden z podanych tematów i wykonaj zadanie.

a) Wyobraź sobie jak wyglądałaby Bydgoszcz za 50 lat i zaprezentuj swoją wizję grupie. Uwzględnij, jakie warunki musiałyby zostać spełnione, by twoje pomysły stały się rzeczywistością.

b) Wyobraź sobie, jak wyglądałoby twoje życie gdybyś mieszkał/a w Bydgoszczy. Uwzględnij, jakie warunki musiałyby zostać spełnione, by twoje pomysły stały się rzeczywistością.

Zadanie możesz zrealizować w formie ustnej lub multimedialnej prezentacji, filmu wideo, podcastu.

miejsce na notatki

KARTA PRACY B

Uwaga: każda grupa otrzymuje pięć kopii swojej karty (jedna do zapisania pytań i odpowiedzi, cztery — z samymi pytaniami — do przekazania pozostałym grupom).

GRUPA 1

PYTANIA:	ODPOWIEDZI:

GRUPA 2

PYTANIA:	ODPOWIEDZI:

GRUPA 3

PYTANIA:	ODPOWIEDZI:

GRUPA 4

PYTANIA:	ODPOWIEDZI:

GRUPA 5

PYTANIA:	ODPOWIEDZI:

TRANSKRYPCJA

Film „Spacer po Bydgoszczy”

Drodzy Przyjaciele! Serdecznie witam Was w Bydgoszczy. Za chwilę odbędziemy krótki spacer po naszym pięknym mieście. Poznacie trochę historii tego miasta, zobaczycie kilka pięknych miejsc, no i nauczycie się kilku nowych słów po polsku. Nazywam się Agnieszka Rypel i jestem profesorem na Wydziale Językoznawstwa. Kieruję także Centrum Nauczania Języka Polskiego dla Obcokrajowców. Bydgoszcz ma bardzo długą historię. Ludzie mieszkali tutaj już od tysiąca lat, ale miastem została na początku czternastego wieku. Jej założycielem był Król Kazimierz Wielki, którego widzimy na pomniku. Jego imię nosi nasz uniwersytet. Ja mam przyjemność i zaszczyt pracować na nim na Wydziale Językoznawstwa. Jesteśmy teraz nad rzeką Brdą, która wpada dwanaście kilometrów stąd do Wisły. Wisła płynie do Gdańska i właśnie do Wisły przez Brdę transportowano wiele towarów, głównie drewno, piwo, sól. Dlatego Bydgoszcz wzbogaciła się i rozwijała właśnie dzięki rzece. Do dziś pływa po niej wiele statków, małych stateczków. Mamy nawet tramwaj wodny i pływające domy.

Za mną widać stare magazyny zbożowe. Mówimy na nie spichrze. Proszę zobaczyć. Miasto dba o tradycje i dlatego nowe biurowce przypominają stare spichrze. Bydgoszcz miała i ma wielu znanych mieszkańców. Siedzę na ławeczce obok Mariana Rejewskiego. Czy wiecie, że on jako pierwszy złamał szyfr Enigmy? Znajdujemy się teraz przed Młynami Rothera. Jak sama nazwa wskazuje, był tutaj młyn, w którym mielono zboże. Dzisiaj jest to centrum wystawiennicze. Są tu sale konferencyjne i Muzeum Wody. Za nami są restauracje, między innymi restauracja Woda, która za swój wystrój otrzymała nagrodę na europejskim konkursie architektonicznym i to pierwszą nagrodę. Tak do niedawna wyglądało wnętrze Młynów Rothera, a teraz wygląda tak. Z dachów Młynów Rothera bardzo dobrze widać piękną panoramę Bydgoszczy.

Teraz można się przekonać, jak bardzo nasze miasto związane jest z wodą. Za nami zakole Brdy, w głębi sieć kanałów, z których słynie nasze miasto. Tam odnoga Brdy, dzięki której powstała Wyspa Młyńska, a tam mała rzeczka Młynówka. Znajdujemy się teraz na Wyspie Młyńskiej. Dawniej były tu małe fabryczki, młyny, a nawet mennica, w której wybijano pieniądze. Dzisiaj jest to centrum rekreacyjne Bydgoszczy. Bydgoszczanie bardzo lubią spędzać tu czas. Latem siedzą nad wodą, na trawie, a zimą spacerują. Proszę sobie wyobrazić, że jest tutaj aż pięć muzeów. Ta część Wyspy Młyńskiej nazywa się Wenecja. Na pewno domyślacie się dlaczego.

Przez Bydgoszcz płynie nie tylko rzeka Brda, ale także rzeka muzyki. Po tych pięknych schodach wchodzimy na widownię chluby naszego miasta – Opery Nova. To jedna z najlepszych scen operowych w Europie Środkowej. W Bydgoszczy jest jeszcze wiele innych scen muzycznych, na przykład znakomita Filharmonia Pomorska z wspaniałą akustyką. Ponadto w naszej Akademii Muzycznej znajdują się nowoczesne sale koncertowe, dostępne dla wszystkich mieszkańców Bydgoszczy. Oprócz tego mamy jeszcze dwa teatry i scenę awangardową.

Ten piękny, stary budynek z osiemnastego wieku jest dzisiaj siedzibą ratusza. Stary ratusz został już dość dawno temu zburzony. W tym miejscu, w tamtym oknie, można czasami zobaczyć prezydenta naszego miasta, ponieważ tam znajduje się jego gabinet. Ślady długiej historii Bydgoszczy widać choćby tutaj. Jesteśmy w starym gotyckim kościele z piętnastego wieku. To sanktuarium Matki Bożej Pięknej Miłości, która trzyma w ręku różę. Bydgoszczanie wierzą, że ten, kto pomodli się tutaj o dobrą żonę lub dobrego męża, będzie szczęśliwy w małżeństwie.

Znajdujemy się teraz na Starym Rynku. W grudniu przygotowujemy się do świąt. Jesteśmy teraz na jarmarku świątecznym. Wieczorem tętni on życiem. To już koniec naszego spaceru. Dziękuję i zapraszam do Bydgoszczy.

KLUCZ

Ćwiczenie 3

1. Gdybym chciał obejrzeć Carmen, poszedłbym do **Opery Nova.**
2. Gdyby Ewa chciała zjeść dobry obiad, **poszłaby do Restauracji Woda.**
3. Gdybyśmy chciały poznać historię Kanału Bydgoskiego, **poszłybyśmy do Młynów Rothera.**
4. Gdybyście mieli brać ślub, **poszlibyście do Katedry pw. św. Marcina i Mikołaja (do Sanktuarium Matki Bożej Pięknej Miłości).**
5. Gdybyś planowała piknik, **poszłabyś na Wyspę Młyńską.**
6. Gdybym chciała zobaczyć dawne magazyny zboża, **poszłabym pod Spichrze.**
7. Gdybyś chciał zobaczyć matematyka, który złamał szyfr Enigmy, **poszedłbyś pod pomnik Mariana Rejewskiego.**
8. Gdyby Anna i Sylwia chciały zobaczyć założyciela Bydgoszczy, **poszłyby pod pomnik Kazimierza Wielkiego.**
9. Gdyby dziecko odwiedziło Bydgoszcz w grudniu, **poszłoby na jarmark świąteczny.**
10. Gdyby Mateusz i Damian chcieli popłynąć tramwajem wodnym, **poszliby nad rzekę Brdę.**
11. Gdyby Adam chciał spotkać się z prezydentem Bydgoszczy, **poszedłby do Ratusza.**
12. Gdybyśmy chcieli posłuchać koncertu symfonicznego, **poszlibyśmy do Filharmonii Pomorskiej.**
13. Gdybyście chciały pospacerować wśród XIX-wiecznych zakładów produkcyjnych i warsztatów, **poszlibyście na Wenecję Bydgoską.**

Ćwiczenie 5

Zwiedzałbym/zwiedzałabym Muzeum Okręgowe,
wędrowałbym/wędrowałabym szlakiem TeH_2O,
spacerowałbym/spacerowałabym nad Brdą,
przyglądałbym się/przyglądałabym się obrazom Leona Wyczółkowskiego,
zgłębiałbym/zgłębiałabym historię Kanału Bydgoskiego,
wybrałbym się/wybrałabym się w rejs tramwajem wodnym,
spróbowałbym/spróbowałabym lokalnego jedzenia,
przeszedłbym się/przeszłabym się po Wenecji,
chodziłbym/chodziłabym po Starym Mieście,
wspiąłbym się/wspięłabym się na taras Młynów Rothera,
fotografowałbym się/fotografowałabym się z Przechodzącym przez rzekę,
urządziłbym/urządziłabym piknik na Wyspie Młyńskiej,
pływałbym/pływałabym kajakiem po Brdzie,
jadłbym/jadłabym obiady w restauracjach.

Ćwiczenie 6

1. **handel spławny** → **K**
2. **wodociąg** → **D**
3. **czynsz** → **M**
4. **tramwaje elektryczne** → **A**
5. **elektrownia** → **L**
6. **czas prosperity** → **B**
7. **skład** → **J**

8. manufaktura → C
9. ekspozytura → H
10. węzeł kolejowy → E
11. infrastruktura kolejowa → G
12. upadek przemysłu → I
13. reforma administracyjna → F

Ćwiczenie 7

1. On prawdopodobnie **by przeczytał** ten artykuł o Marianie Rejewskim.
2. Chętnie **bym poszła** na koncert do Filharmonii Pomorskiej.
3. Przed wyjazdem jeszcze **bym zwiedził** Aptekę po Łabędziem
4. Nigdy **byś nie domyśliła się**, że kiedyś Bydgoszcz nie była taka piękna.
5. Wieczorem **byś opowiedział** mi wszystko na temat sieci tramwajów elektrycznych w Bydgoszczy.
6. Na pewno nikt **by nie zadbał** o Wenecję, gdyby nie potencjał turystyczny tego miejsca.
7. Ustanowienie tutaj ekspozytury urzędu **by było** dobrym pomysłem ze względu na lokalizację miasta.
8. W dawnej manufakturze **byśmy nie mieli** tak dobrych warunków pracy.
9. Oczywiście, że oni od razu **by zaakceptowali** projekt renowacji elektrowni wodnej.
10. Nowoczesna infrastruktura kolejowa na pewno **by pomogła** w rozwoju miasta.
11. Co **byś powiedział** na spacer wzdłuż Kanału Bydgoskiego?
12. Jutro **byśmy napisały** raport o stanie wodociągu w Bydgoszczy.
13. W tej sytuacji **byście podnieśli** czynsz za mieszkanie.
14. Skąd one **by wiedziały** tak wiele o handlu rzecznym w Bydgoszczy?
15. Czy **byście się spodziewały**, że na terenie Bydgoszczy ludzie mieszkali już tysiąc lat temu?